

Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme genel Müdürlüğü ihtiyaçları için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında kanun tasarısı, Ulaştırma ve Bütçe Komisyonları raporları (1/531)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71/478 - 6/2855

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü ihtiyaçları için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 25.XII.1945 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulduğunu arz ederim.

Başbakan

Ş. Saracoğlu

Gerekçe

3633 sayılı Teşkilât Kanunu ve diğer kanunlar icabınca tekel veya serbest şekilde iktisadi teşebbüslerle âmme hizmeti mahiyetinde işler olarak Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü uhdesine verilmiş olan çeşitli görevlerin gereği gibi başarılabilmesini sağlamak üzere bu idare elinde bulunan vasıta ve tesisleri geniş nispette yenilemek ve çoğaltmak ihtiyacını tatmin mevzuu Hükümetçe daha 1935 yılında ele alınmış ve o yıl ile mütaakip yıllarda bunun bilhassa çeşitli gemi ve liman vasıta ve tesislerine mütaallik olanları için icabeden tetkiklere, sipariş ve taahhütlere girişilmiş idi.

Türlü sebeplerden doğan bazı gecikmeler ve nihayet İkinci Cihan Harbinin meydana çıkması yüzünden işler tamamlanamadı ve meselâ yeni gemi ihtiyacı mevzuunda büyüklü küçüklü 26 vapur siparişi kararlaştırılarak bunlardan 15 i taahhüde bağlanmış ve 11 inin de ilk ihalesi yapıp katı ihaleye raprı günün işi haline girmiş iken Umumi Harbden önce tamamlanıp teslim edilen ancak 8 gemi ele geçirilebilip üsttarafı muhtelif inşa veya muamele safhalarında kaldı.

O tarihten bugüne kadar geçen 11 yıl içinde idarenin iş sahası daha çok genişledi. İş hacmi mühim nispette arttı ve o zaman dahi hemen hepsi iktisadi ömürlerini bitirmiş halde bulunan vasıtalarında daha fazla eskimeler, ağır hırpalanmalar ve türlü sebeplerle eksilmeler vukuageldi. Meselâ bu arada gemilerinden, birisi yenilerden olmak üzere, üçü battı. Eskilerinden birkaçı artık çalıştırılmaz hale gelerek faal kadrodan çıkarıldı.

Harbin sona ermesi üzerine yurdun genel ihtiyaçları gözden geçirilirken gerek yukarıda arz edilen geçmişe ve hale ait vaziyetin mübrem ilcası ile gerek önümüzdeki sulh devrinde memleketin sanayi, ziraat ve diğer sahalarında yeniden girişilecek ilerleme hamlelerinin tabiatıyla ulaştırma alanında husule getireceği büyük ihtiyaçları karşılayabilmek mülâhazalarıyla deniz ticareti mevzuunu yeniden ele almak Hükümetçe zaruri görüldü.

Bu bakımdan yapılan tetkikler sonunda vücut bulan ve bugünkü umumi darlık ve güçlükleri

gözönünde tutarak ancak en zaruri had ve ihtiyaçları ihtiva eden bir program, türlü nevi ve hacimde gemiler, vasıtalar, gemi tamir ve inşası ve liman hizmetleri mevzularına mütaalik inşa ve tesisler yaptırmak, yapmak veya satınalmak maksatlarına şâmil olarak tahminen 159 milyonluk bir iş derpiş etmiştir.

Takdim olunan bu kanun tasarısı o programın derhal tatbikına girişilmesi elzem görülen ilk kısmı için gerekli 76 milyon liralık masarife ait tahsisat, taahhüt ve sözleşme yetkisi mevzuuna taallük ediyor. Geri kalan kısmın ileride tertiplenmesi ve sırası gelince yeni bir kanun tasarısı ile Büyük Meclise arzı mukarrerdir.

Ulaştırma Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Ulaştırma Komisyonu

Esas No. 1/531

Karar No. 5

15 . I . 1946

Yüksek Başkanlığa

Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü ihtiyaçları için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkındaki kanun tasarısı, Komisyonumuzun 10 . I . 1946 tarihindeki toplantısında, Ulaştırma Bakanı ve uzmanları da hazır buldukları halde, incelendi.

Gerek tasarının gerekçesinden ve gerek Bakan ve uzmanları tarafından yapılan etraflı açıklamalardan anlaşıldığına göre, tasarının hazırlanmasını gerekli kılan sebep ve maksat şudur :

İkinci cihan harbi başladığı sıralarda esasen büyük kısmı eski gemilerden mürekkep olan deniz ticaret filomuz, gemi alma ve hele yapdırma imkânını büsbütün ortadan kaldırmış olan harp yıllarında daha ziyade eskiyerek ve eksilererek harp sonrası devrine daha zayıf bir durumda çıkmıştır. Buna karşılık, ulaştırma ihtiyacı, tersine olarak, daha ziyade artmış olduğu gibi önümüzdeki sulh yıllarında daha da artması kuvvetle muhtemeldir. Bundan başka, yabancı memleketlerle olan ulaştırmalarımızda kendi gemilerimizin kullanılması, memleketin döviz bakımından da faydasını sağlayacağı cihetle, şilepçiliğimizin biran önce kuvvetlendirilmesine ihtiyaç vardır.

Sulh döneminin deniz ticaret filomuzdan beklediği bu üstün hizmetlerin görülebilmesi için gerekli olan gemilerin tedarikine iki yoldan gidileceği anlaşılmaktadır :

1. — Yabancı memleketlerden gemi satınalma

veya yaptırmak ;

2. — Kendi yurdumuzda kendimiz yapmak.

Komisyonumuza verilen bilgiler, aşırıdan gemi satınalmanın veya yaptırmmanın, içinde bulunduğumuz yıllarda ve yakın gelecekte güç olacağını göstermektedir. Bundan dolayı, bir yandan, bu güçlüğe rağmen, bu yoldaki teşebbüslere devam edilirken, öteyandan da, kendi yurdumuzda ve kendi tesis ve araçlarımızla gemi inşasına çalışılacağı ; ve gemi sağ levhaları da yapmak kudretinde olan Karabük fabrikamız bu levhaları yaptığı takdirde, halen kapasiteleri üç misline çıkarılmış olduğu anlaşılan Haliç'deki tesislerimizde şilep ve şehir hatları vapurları yapılabileceği hususundaki izahlar Komisyonumuza inşirah vermiş ve tasarının da bu maksatlarla hazırlandığı öğrenilmiştir.

Binaenaleyh, deniz ticaret filomuzun biran evvel kuvvetlendiğini ve kendi yurdumuzda da gemi yapıldığını görmek ihtiyakiyle meşbu olan Komisyonumuz, tasarımı, aşağıda arzedilen ufak bir değişiklikle kabul etmiştir :

Bu tasarının ihtiva ettiği tahsisatla yeni bir tersane inşası bahse mevzu olmayıp ancak mevcut tersane ve havuzların noksanlarının tamamlanmasına çalışılacağından birinci madde bu şekilde değiştirilmiştir.

Ancak, bu konu etrafında vukubulan konuşmalar sırasında, Komisyonumuzun önemle üzerlerinde durmuş olduğu bazı arzu ve dilekleri de

mazbatamıza derecetmeyi faydalı buluyoruz:

1. — Gemi yapmak ve işletmek işlerinin, Devlet Demiryollarında olduğu gibi, birbirinden ayrılması;

2. — Komisyonumuzun, kendi yurdumuzda kendi araçlarımızla gemi yapılabileceği hakkındaki katı kanaati, Sayın Bakanın ve uzmanlarının izahlarıyla de teyyüt etmiş bulunduğundan, artık zamanı gelmiş ve hattâ geçmiş bile olan bu işin bir an önce Hükümet meselesi halinde ele alınarak bu yoldaki teşebbüslere derhal başlanması;

3. — Yukarki dileğin tahakkukuna imkân verilmek üzere, Millî Savunma Bakanlığının işgâlinde kalmakta devam ettiği anlaşılan, Haliş'teki iki havuzun Ulaştırma Bakanlığı emrine terkedilmesi;

4. — Yine aynı maksatla, Karabük fabrikamızın gemi saç levhaları da imal etmekle görevlendirilmesi;

5. — Bir taraftan gemi inşa ve tamirine mahsus ve mevcut tesis ve araçlarımızı ıslah, takviye ve noksanlarını ikmal ederek, Karabük fabrikasının da yardımıyla, yurtda gemi yapmağa çalışılırken; bir taraftan da, daha büyük gemiler inşası için kurulması gerekli olan ve teknik personeli ve kalifiye işçileri hazır olduğu memnuniyetle öğrenilen esaslı tersane işine, Hükümetçe hazırlanmakta olan büyük sanayi proğ-

ramında önemli bir yer verilmesi;

6. — Bilhassa yolcu gemilerinde iktisadi işletme mülâhazasının yanında, asrın icabına uygun surette (Sürat) e de gereken önemin verilmesi;

7. — Deniz ticaret filoları kuvvetli olan memleketlerde dahi önemli yardımcı hizmetler gören motörlü ve yelkenli küçük gemilerin, ticaret filosu ihtiyacına yeter olmıyan memleketimizdeki rolleri daha büyük ve daha değerli olduğu cihetle, hemen bütün sahillerimizde inşa edilmekte olan bu gibi gemilerin yapıcılarına Hükümetçe her türlü kolaylık ve himayenin gösterilmesi.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna verilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Ulaştırma

Komisyonu

Başkanı	Sözcü	Kâtip
Çoruh	Kars	Erzurum
A. R. Erem	Ş. Karacan	S. Altuğ
Aydın	Edirne	Hatay
Dr. R. Levent	A. E. Ağaoğulları	H. Ilgaz
Kars	Kırşehir	Kocaeli
E. Demirel	F. Seler	R. Fenmen
Ordu	Ordu	Sivas
Ş. Akyazı	Dr. V. Demir	H. Gökdalay
Sivas	Trabzon	Tunceli
H. Işık	M. Aydın	H. Üçöz

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Bütçe Komisyonu

Esas No. 1/531

Karar No. 40

31 . I . 1946

Yüksek Başkanlığa

Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü ihtiyaçları için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanan ve Başbakanlığın 28 . XII . 1945 tarih ve 6/2855 sayılı tezkeresiyle Yüksek Başkanlığa sunulan kanun tasarısı Ulaştırma Komisyonu raporiyle birlikte Komisyonumuza verilmekle Ulaştırma Bakanı Ali Fuat Cebesoy ve Maliye Bakanlığı adına Bütçe ve Malî Kontrol Genel Müdürü hazır oldukları hal-

de okundu ve görüşüldü.

Ulaştırma vasıtalarımızın yetersizliği dolayısıyla ikinci dünya harbinin devamınca memleketimizde karşılaşılan ve elan da devam etmekte olan sıkıntılar malûmdur. Ekonomik ve ticari gelişmelere müvazi olarak taşıma vasıtalarının artırılması, vasıflarının iyileştirilmesi bakımlarından esaslı tedbirler almak zorundayız. Deniz taşıma vasıtalarından mühim bir kısmı düşük süratli eski gemilerden ibarettir. Harp boyunca

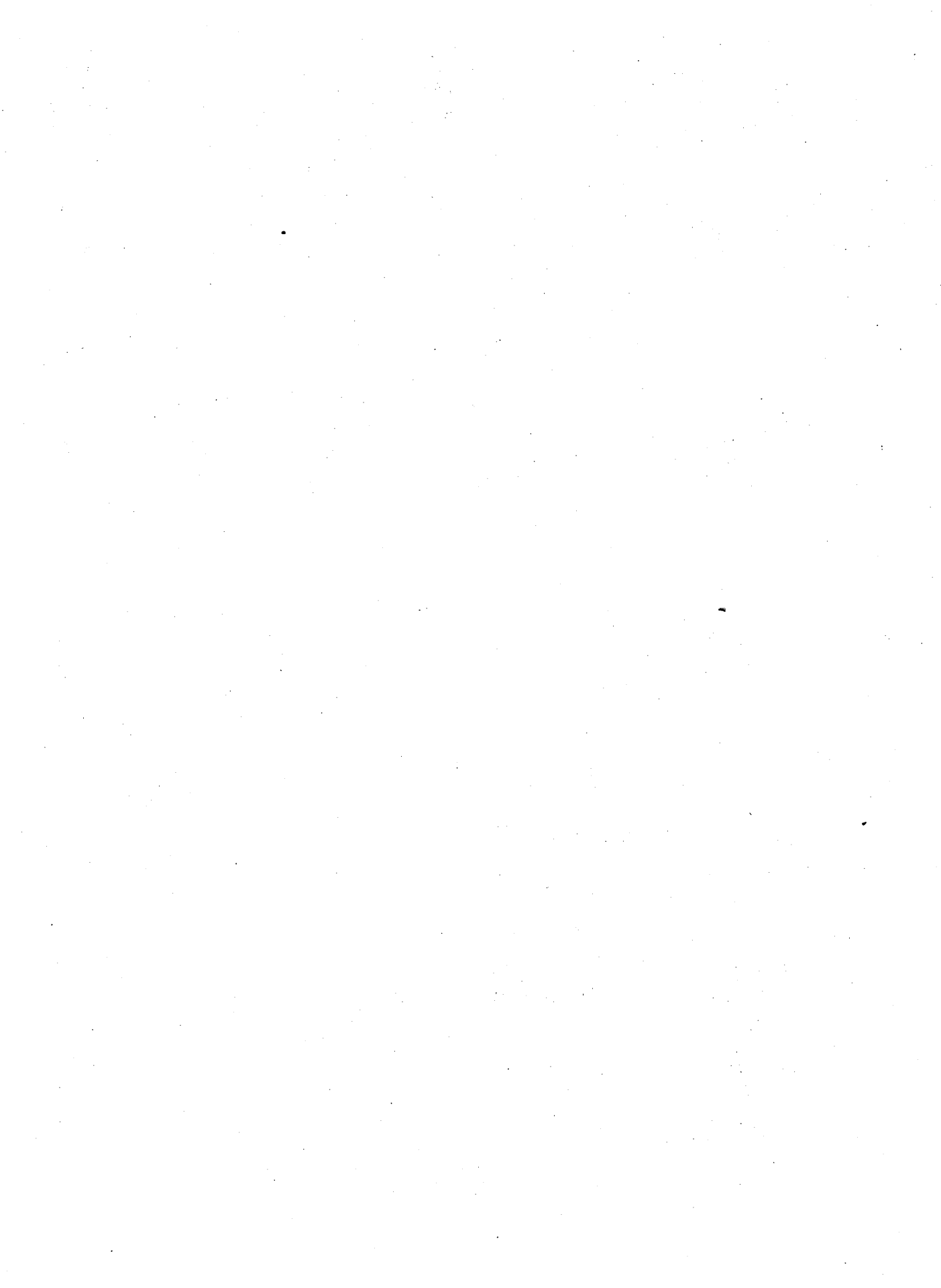
yeni gemiler satın alınması veya yaptırılması imkânları büsbütün azalmış, mevcut tersane, dok ve havuzlarda eskilerinin hizmete elverişli şekle konulması için büyük gayretler sarfedilmesine rağmen deniz ticaret filomuzun taşıma kabiliyeti ihtiyacı karşılayamaz hale gelmiştir. Yeni yolcu ve eşya gemileri ve şilepler yaptırılması veya satın alınması suretiyle ticaret filomuzun ihyası, Komisyonumuzca da takdirle karşılanan, yerinde bir tedbirdir.

Gemilerin liman ve iskelelere kolayca yanaşabilmeleri ve yükleme ve boşaltma işlerini gabuk ve emniyetli olarak yapmaları için bazı tedbirler düşünüldüğü ve bu tedbirler cümlesinden olarak liman ve iskelelerde tarama ve temizleme işinin üzerinde önemle durulacağı ve Haliç'in temizlenmesinin önlânda tutulduğu Ulaştırma Bakanı tarafından verilen izahlar sırasında açıklanmıştır. Komisyonumuz, bu temizlemeler sırasında İstanbul Belediyesi ile Denizyolları İşletme İdaresi arasında hizmete tesis yapacak ihtilâfların meydana çıkmamasının sağlanmasını ve temizleme işinin gecikmesine sebebiyet verilmemesi için tedbirler alınmasını temenni ve tavsiyeye değer görerek maddelerin müzakeresine geçmiştir.

Ulaştırma Komisyonunun birinci ve Hükümetin ikinci maddeleri Komisyonumuzca da aynen kabul olunmuş, üçüncü madde yeni bir yetki konusu olarak yeniden kaleme alınmış ve beşinci maddede yazılışa ait bir değişiklik yapılmıştır.

Kamutaya arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Sözcü	Kâtip
Kastamonu	Tokad	İstanbul
<i>T. Coşkan</i>	<i>H. N. Keşmir</i>	<i>F. Öymen</i>
Aydın	Bolu	Burdur
<i>Gl. Refet Alpman</i>	<i>Dr. Zihni Ülgen</i>	<i>Ş. Engineri</i>
Çanakkale	Diyarbakır	Eskişehir
<i>S. T. Arsal</i>	<i>Rüştü Bekit</i>	<i>Yavuz Abadan</i>
Giresun	Giresun	Hatay
<i>M. Akkaya</i>	<i>Ayet Sayar</i>	<i>Hamdi Seçuk</i>
İsparta	İstanbul	İstanbul
<i>M. Karaağaç</i>	<i>H. Kortel</i>	<i>İ. H. Ülkmen</i>
İzmir	Kütahya	Manisa
<i>M. Birsal</i>	<i>H. Pekcan</i>	<i>F. Kurdoğlu</i>
Mardin	Muğla	Rize
<i>R. Erten</i>	<i>H. Kitabcı</i>	<i>T. B. Baltacı</i>
Urfa		Zonguldak
<i>Esat Tekeli</i>		<i>H. A. Kuyucak</i>

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü ihtiyaçları için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Hükümetçe onanacak programı gereğince yıllık ödeme miktarı oniki milyon lirayı geçmemek üzere Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğünce yapılacak, yaptırılacak ve satın alınacak gemiler, vinçler, tarak dubaları, havuzlar, gemi inşa ve tamir tersaneleri, kömür alıp verme mıntakaları ve çeşitli gereçler için yetmiş altı milyon liraya kadar gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişmeğe Ulaştırma Bakanı yetkilidir.

MADDE 2. — Birinci madde gereğince girişilecek yüklenmeler Genel Müdürlük bütçelerinin (A) cetvellerinde özel bölümlere konulacak ödeneklerle karşılanır.

MADDE 3. — 16. VI. 1939 tarihli ve 3633 sayılı kanununun 32 nci maddesinde yazılı borçlanma miktarı birinci madde konusuna giren işlere mahsus olmak üzere 50 milyon lira ve borçlanma süresi bir kat artırılmıştır.

MADDE 4. — Bu kanun yayım tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu kanun hükümlerini Maliye ve Ulaştırma Bakanları yürütür.

Başbakan	Adalet Bakanı
<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>R. Türel</i>
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
<i>A. R. Artunkal</i>	Maliye Bakanı
Dışişleri Bakanı	<i>N. E. Sumer</i>
<i>H. Saka</i>	Bayındırlık Bakanı
Millî Eğitim Bakanı	<i>Sırrı Day</i>
<i>Yücel</i>	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı
Ekonomi Bakanı	<i>Dr. S. Konuk</i>
<i>Fuad Sirmen</i>	Tarım Bakanı
Gümrük ve Tekel Bakanı	<i>Ş. R. Hatipoğlu</i>
<i>Suad H. Ürgüblü</i>	Ticaret Bakanı
Ulaştırma Bakanı	<i>R. Karadeniz</i>
<i>A. F. Cebesoy</i>	Çalışma Bakanı
<i>Dr. S. Irmak</i>	

ULAŞTIRMA KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü ihtiyaçları için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Hükümetçe onanacak programı gereğince, yıllık ödeme miktarı on iki milyon lirayı geçmemek üzere Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğünce yapılacak, yaptırılacak ve satın alınacak gemiler, tarak dubaları, havuzlar, gemi inşa ve tamir tersaneleri teçhizat ve malzemesi, yükleme ve boşaltma tesisleri ve teçhizatı ve çeşitli gereçler için yetmiş altı milyon liraya kadar gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişmeğe Ulaştırma Bakanı yetkilidir.

MADDE 2. — Hükümetin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükümetin 3 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Hükümetin 4 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Hükümetin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü ihtiyaçları için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Ulaştırma Komisyonunun birinci maddesi aynıyla.

MADDE 2. — Hükümetin teklifinin ikinci maddesi aynıyla.

MADDE 3. — Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü, birinci madde konusuna giren işlere mahsus olmak üzere Ulaştırma Bakanlığının teklifi, Bakanlar Kurulunun kararı ve Maliye Bakanının kefaletiyle otuz yılı geçmemek üzere elli milyon liraya kadar istikrazlar yapmağa ve bono çıkarmağa yetkilidir.

MADDE 4. — Hükümetin teklifinin 4 ncü maddesi aynıyla.

MADDE 5. — Bu kanunu Maliye ve Ulaştırma Bakanları yürütür.